

Недавна посета Александра Вучића Вашингтону изазвала је контроверзе у националном делу јавности. Вучићу је, наиме, замерено да је сасвим прихватио еврореформску реторику. Говорећи на трибини Института „Вудро Вилсон“, Вучић је истакао да је за Србију, због тешке економске ситуације у којој се налази, „најважније да привуче стране инвестиције“, а то је могуће "пре свега, прихватањем већег дела европских вредности и истовремено усаглашавањем наших законских пројеката са оним што носе демократски принципи и политички и економски напредак у ЕУ" (Бета, 3. октобар) [1]. Вучић је, такође, навео да Србија "мора да побољша односе и са САД, као јаком светском силом и највећим потенцијалним инвеститором" (исто) и да „без подршке САД није могуће остварити ниједан иоле важнији спољнополитички циљ, нити економски напредак" (Политика, 4. октобар)

[2]

Осим предавања у „Вудро Вилсон“, Вучић се, по сопственим речима, у Стејт департменту сусрео и са „`деск офисером`, господином Питерсом, са званичницима задуженим за југоисточну Европу, као и са још неким представницима администрације“ [3]

. Вучићу су, како је рекао, „званичници у Стејт департменту саопштили да неће тражити од Србије признање независности Косова, али да не желе никакве проблеме у региону. Ми смо рекли да су сви сити проблема у региону и да нико не жели ни сукобе ни ратове, већ да све наше спорове решавамо демократским путем", објаснио је Вучић

[4]

Ова Вучићева посета Вашингтону доиста је изгледала као „покајнички пут у Каносу“ (*Canossagang*

). Као што је краљ Хенрик IV (1050-1106) схватио да неће моћи да влада све док не скине папину екскомуникацију, тако је и Вучић схватио да, у данашњим околностима, неће моћи да дође на власт у Србији све док не скине политичку екскомуникацију коју је на њега бацила вашингтонска администрација. И као што је Хенрик IV, излазећи пред папу, у Каноси, обукао кострет, како би симболички објавио своје покајање, тако је и Вучић, у Вашингтону, огрнуо кострет еврореформске реторике и тиме на симболички начин објавио покајање пред данашњим светским примасом.

Истина, Вучића није примио „папа“ – што би у Стејт департменту представљала Хилари

Клинтон, већ „дежурни фратар“ (јер, „деск офисер“ није ништа друго до дежурни службеник). Али, поштено узев, ни Вучић није немачки краљ, већ други политичар једне опозиционе странке, из једне мале земље каква је Србија. „Према свецу и тропар“, што каже наш народ.

Вучић је овим путем у Вашингтон симболички дошао на политичку позицију коју бисмо могли назвати „реал-национализам“. Та позиција одбацује антиглобалистичку реторику, као и евроскептицизам, и прихвата хегемонију САД и ЕУ у српској политици као свршену чињеницу. Унутар тих „реалних“ оквира, међутим, покушава се некако очувати национални идентитет и национални интереси, колико год је то могуће. У ситуацији када је Србија под „меком окупацијом“ – политичком, економском и културном (премда не и војном) – ти оквири борбе за националне интересе јако су уски. Ипак, та позиција „меке колаборације“ или „изнуђене кооперативности“, да је тако назовемо, разликује се од другосрбијанског атлантизма по три ствари: по одбијању да се призна сецесија Косова, по резервисаности према уласку у НАТО и по искључивању насилних, псеудореволюционарних метода „модернизације“ и „европеизације“ Србије.

Могло би се, наравно, рећи да је Србији свеједно да ли њоме владају „меки“ или „тврди“ окупатори. Окупација је ипак само окупација. Но, са становишта реалног живота, те разлике могу да буду значајне. Ни приликом последње, војне окупације, током Другог светског рата, није било свеједно да ли ће Србијом управљати Анте Павелић или Милан Недић. Квислинзи су били обојица. Али, овај први био је ипак немерљиво веће зло у односу на другог. Исто тако, не може нам бити свеједно да ли ће, рецимо, министар војске бити Чедомир Јовановић или Божидар Делић, министар правде Соња Бисерко или Оливер Антић, министар просвете Ненад Прокић или Радош Љушић... Са становишта антиглобалистичког пуританизма разлике нема. Али, са становишта реалног живота разлика је огромна. Очување последњих елемената националног достојанства и основних националних интереса можда ће зависити управо од способности да се препозна и уважи та разлика.

Истине ради, треба рећи и то да се на позицији „реал-национализма“ својевремено налазио и Војислав Коштуница. То је било од 5. октобра 2000, када је дошао на власт, па све до 17. фебруара 2008, када је проглашена сецесија Косова, а он ушао у отворен сукоб са САД и ЕУ. На тој позицији су се, након образовања коалиционе владе, обрели и Борис Тадић и Ивица Дачић. У питању је специфични идеолошки амалгам јаког евроентузијазма и умереног патриотизма. Сада им се на том положају прикључио и Александар Вучић.

То ће значити поприличну гужву у том делу политичког спектра и изражено доминантан „прурализам истог“ у средишту наше политике. Али, то је ипак стање које се неће моћи дуже одржати. Не могу три странке дуже време бирачима слати исту политичку поруку. Јер, свако ко би данас покушао да направи разлику између глобалне политичке приче Тадића, Дачића и Вучића, имао би грдне муке да ту разлику утврди. Тако ће и бирачи сутра бити збуњени када на изборима буду морали да одлуче коме ће да дају свој глас.

Зато ће конкуренција ове три странке, како код гласача, тако и код моћних покровитеља, свакако морати да доведе до неке врсте политичког разлучивања. Питање је само у ком правцу ће који лидер да поведе своју странку. Тадић је до сада могао да ужива у позицији „умиљатог јагњета“ које је извлачило добитке и из еврореформске и из патриотске приче. Символ прве је био Божидар Ђелић, а симбол друге Вук Јеремић. Али, сада је Тадић добио озбиљну конкуренцију. Вучић је, идући у еврореформском правцу, стигао на његову позицију. Многим бирачима сада неће бити јасно у чему се, осим у персоналном, ови политичари разликују. То може збунити Тадићеве гласаче. Тадић би могао да се и сам помери, рецимо, ка крају евроатлантског спектра. Али, тамо се већ налазе „шампиони евроатлантизма“ – ЛДП и Друга Србија. Тадићево даље померање ка атлантизму свакако би одушевило бирократе из Вашингтона и Брисела, али не и бираче из Куршумлије или Пећинаца. Зато Тадић мора да остане ту где јесте и да покуша да убеди своје бираче да су његови евроентузијазам и патриотизам лично искренији и, истовремено, политички успешнији него Вучићеви.

Са друге стране, Вучић је до пуцања испунио капацитет својих гласача да прихвате евроатлантску причу. Ипак су ти бирачи изашли из радикалског шињела. Због тога ће многе међу њима збунити или пасивизовати толики идеолошки преокрет. Како би амортизовао негативне ефекте свог путовања у Вашингтон, Вучић ће морати да појача национални и социјални део наступа. Он је то одмах и учинио, по повратку у Београд. Ипак, Вучић ће сада знатно теже парирати радикалским нападима на СНС. Такође ће и теже, са толико атлантизма у венама, моћи да нађе заједнички језик са Војиславом Коштуницом. Неће бити лако ни његовим бирачима, ни његовим потенцијалним савезницима, да разумеју и прихвате „атлантизованог“ Вучића.

Зато се и може поставити питање колико је, уопште, Вучићева Каноса имала смисла. Ако је хтео да се помири са Вашингтоном, он је то могао да уради и на мање спектакуларан начин. Изгледа да је он то помирење, како се може чути од познавалаца прилика у овдашњој амбасади САД, ипак већ обавио. Зато се чини да читава ова представа са путем у Вашингтон и није била намењена вашингтонској администрацији – баш као ни Вучићевим бирачима. Она је била намењена београдској политичкој класи и њеним медијима. Тај пут је био знак коначног краја политичког апартхејда, којем су Вучић и Николић били изложени у српској, сада готово сасвим еврореформски глајхшалтованој,

јавности. Сада је с тим апархејдом свршено. Али, не зато што је у Србији укинут систем политичког и медијског апартхејда. Остало је још премного „црнаца“ из ДСС или СРС. Не, већ зато што је и сам Вучић, својом вашингтонском Каносом, коначно постао „белац“, што је и он преузео мантру о надмоћним вредностима Брисела и неупитној моћи Вашингтона.

Цена овог политичког „пилинга“ тек треба да буде утврђена. Ако сутра Вучић дође на власт и заустави круњење националне државе, привреде и културе, онда ће му његова Каноса бити опроштена. Али, ако се он на власти покаже само као још један егоистички технократа, коме је до националног или социјалног интереса стало као до лањског снега, онда је његов пут у Вашингтон само додатни тег на тасу нечега што се, мало слободније речено, може назвати политичком издајом.

Политика јесте уметност могућег и политичари морају да буду реални. Али, гурати своју земљу у чељусти Молоха у тренутку када је његова моћ већ озбиљно начета, једнако је „реалистично“ као и отићи у Недићеву „Државну стражу“ септембра 1944. САД јесу сила, али не више као 1999. Економска криза самог срца Империје, као и њено војно заглављивање у Ираку и Авганистану, створили су једну нову реалност. У тој реалности свакако се треба и даље чувати Молоховог беса. Али му не треба више тако безусловно и понизно служити као што се то морало до сада.

САД су последњу деценију и по водиле непријатељску политику према Србији. Држале су нас годинама под санкцијама, бомбардовале нас, и, коначно, отргнуле од нас велики комад територије. САД су данас у Србији формирале моћну политичку, економску и медијску структуру, преко које настоје да у зависности и лажи држе читаву нацију. Говорећи отворено, САД се већ дуже време односе према Србији као политички непријатељ. А имати контакта са непријатељем више него што се заиста мора, није превише грађански пристojно, а да не причамо о томе да није ни патриотски.

Зато је Вучићев одлазак у Вашингтон, иако политички можда и разумљив, морално и историјски вероватно доста проблематичан. Макс Вебер је својевремено упозоравао да се политичко поље, у коме беспштедно витлају страсти и интереси, не може мерити само моралним лењиром високих начела, већ да се делатници у политици морају оцењивати првенствено преко њихових конкретних постигнућа. Али, такође је упозоравао и на то да је политичко поље толико насељено различитим „демонима“ егоизма и парцијалних користи, да политичари по правилу изгубе своју душу, а да не постигну ништа од оног што су наумили, нити успеју да нешто корисно ураде за своју заједницу.

Ритуалним одласком у Вашингтон и још обреднијим сусретом са „деск офисером“, Вучић је, на неки начин, изгубио своју „душу“. Он се, наравно,нада да ће нешто добити за себе и своју странку – а у коначном скору и за своју земљу. Њему остаје да се бори да ипак своје планове оствари. А нама остаје да се молимо да стари немачки социолог није био у праву и да демони егоизма и парцијалности и овога пута неће у крајњем исходу тријумфовати.

---

[1] <http://www.pressonline.rs/page/stories/sr.html?view=story&id=81843&sectionId=37>

[2] <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/Vuchic-Prvo-Amerika-pa-svi-drugi.sr.html>

[3] <http://www.pressonline.rs/page/stories/sr.html?id=82384&sectionId=37&view=story>

[4] Исто.